

Anna Mierzejewska

ORCID: 0000-0002-6493-0691
Akademia im. Jakuba z Paradyża
w Gorzowie Wielkopolskim

Etyka w bankowości

Streszczenie

W artykule przybliżono bogatą i złożoną problematykę dotyczącą etyki w działalności gospodarczej, w tym działalności bankowej. Przedstawiono podstawowe zagadnienia z tego zakresu, zaczerpnięte zarówno z literatury poświęconej tej problematyce, jak również z praktyki bankowej. Dokonano przeglądu wartości etycznych zawartych w Kodeksie Etyki Bankowej, zbiorze zasad postępowania związanych z działalnością banków. Przedstawiono obecną sytuację ekonomiczno-finansową polskiego sektora bankowego, jak również ewolucję przeobrażeń i zmian zachodzących w bankowości na przestrzeni lat.

Realizacja postawionego celu wymagała następujących metod badawczych: obserwacji naukowej opartej na przeglądzie dostępnej literatury, opracowań i materiałów źródłowych z sektora bankowego wraz z analizą i wnioskowaniem.

Słowa kluczowe: etyka, etyka biznesu, bank, etyka w bankowości, kodeks etyki bankowej

Wstęp

Normy moralne (etyczne) są osnową życia społecznego, warunkiem funkcjonowania każdej jednostki, społeczności czy organizacji gospodarczej (biznesowej), w tym także banku i ze względu na swój fundamentalny charakter najważniejsze z norm gwarantowane są prawem. Jednakże za normami moralnymi (etycznymi) nie stoi już tylko potęga państwa, a bardziej sankcja środowiskowa, której rezultatem – w ostateczności – może być wykluczenie, niespełniającego tych norm, podmiotu (grupy podmiotów) z życia społecznego (gospodarczego).

Zespołem norm rzetelnego oraz odpowiedzialnego postępowania organizacji – przedsiębiorców – zarządzających – pracowników, w relacjach wzajemnych oraz z bliższym i dalszym otoczeniem, zajmuje się etyka biznesu, która odgrywa niezwykle ważną rolę we współczesnej gospodarce rynkowej. Wyznacza bowiem ogólne zasady oraz standardy zarządzania i postępowania ludzi biznesu.

Banki podlegają szczególnym restrykcjom pod względem etycznym. Są bowiem uważane za instytucje zaufania publicznego, na których ciąży szczególna

odpowiedzialność za stabilność i bezpieczeństwo systemów finansowych. Zaufanie do nich jest podstawowym elementem funkcjonowania sprawnego rynku finansowego. Szczególnie istotnym jest więc budowanie wizerunku instytucji bezpiecznej i rzetelnej, której można ufać, powierzając swoje oszczędności oraz korzystając z oferowanych przez bank usług. Należy zatem w pełni zgodzić się ze stwierdzeniem, że „postępowanie etyczne powinno dotyczyć każdego aspektu życia społecznego, a instytucji zaufania publicznego, jakimi są banki w szczególności”¹.

Banki zawsze odgrywały, odgrywają i będą odgrywać kluczową, priorytetową rolę w gospodarce rynkowej każdego kraju. W miarę upływu lat ewoluowały one w kierunku rozszerzenia zakresu świadczonych usług (czynności bankowych). Pierwotnie zajmowały się pożyczaniem środków pieniężnych, a następnie przekształciły się w konglomeraty finansowe prężnie świadczące usługi niemalże w każdej sferze rynku finansowego². Można wprost stwierdzić, że pełnią one funkcję krwiobieg gospodarce rynkowej, bez którego nie mogłaby ona po prostu funkcjonować.

Skoro etyka w biznesie to całokształt zasad oraz kodeksów postępowania przedsiębiorców, swoistym drogowskazem dla działalności bankowej jest stworzony przez Związek Banków Polskich Kodeks Etyki Bankowej (zwany dalej Kodeksem)³, który jest zbiorem wartości etycznych, jakimi powinni kierować się zarówno właściciele (zarządzający) bankiem, jak i jego pracownicy, podejmując codzienne czynności w ramach prowadzonej przez bank działalności. Te wartości odnoszą się do określonych zachowań, które na co dzień zachodzą w relacjach pracownik – bank, pracownik – pracownik, czyli wewnątrz banku, jak i w relacjach z interesariuszami zewnętrznymi i środowiskiem pozabiznesowym, tj. pracownik–klient, pracownik–partnerzy biznesowi i środowisko lokalne.

Bank komercyjny może być nazwany etycznym, jeśli nie tylko postępuje zgodnie z przepisami prawa, ale również ze standardami etycznymi, które sobie wyznaczył, realizuje określone wartości i cele społeczne, a w swojej działalności odznacza się prawością, uczciwością, rzetelnością, lojalnością względem klientów i poszanowaniem praw pracowniczych. Jest więc instytucją finansową, która realizuje wymienione wyżej wartości i rzeczywiście ich przestrzega.

¹ M. Tereszczuk, *Nieetyczne działania banków a stabilność finansowa współczesnego świata*, [w:] *Banki na rynku finansowym – dziś i w przyszłości. Uwarunkowania i perspektywy rozwoju banków*, red. M. Dębniwska, Olsztyn 2010, s. 234.

² W. L. Jaworski, A. Szelałowska, *Służebna rola banków w polskiej gospodarce*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2014, nr 10, s. 19, online: <https://zeszyty-naukowe.uek.krakow.pl/article/view/660> [dostęp: 28.05.2021].

³ Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki Bankowej), przyjęty na XXV Walnym Zgromadzeniu ZBP w dniu 18 kwietnia 2013 r.

Celem niniejszego opracowania jest dokonanie przeglądu wartości etycznych zawartych w Kodeksie Etyki Bankowej – zbiorze zasad postępowania związanych z działalnością banków, oraz przedstawienie sytuacji ekonomiczno-finansowej, w jakiej obecnie znajduje się polski sektor bankowy.

1. Pojęcie etyki i etyki w biznesie

Etyka jest gałęzią filozofii, a przedmiotem jej dociekań jest badanie zarówno moralnych, jak i niemoralnych zachowań w celu wyodrębnienia sobie uzasadnionych sądów oraz wypracowania odpowiednich rekomendacji⁴.

W szerokim ujęciu etyka jest definiowana przez pryzmat możliwości zidentyfikowania dobra i zła oraz wykonywanej działalności, w tym również działalności gospodarczej (biznesu) i związanych z tym problemów. Jest więc całokształtem zasad oraz kodeksów postępowania, które można odnieść również do przedsiębiorców i organizacji, w tym banków, instytucji jakże istotnych dla sprawnego funkcjonowania gospodarek poszczególnych państw.

Jako nauka, etyka stara się kształtować normy i zasady moralne poprzez badanie zachowań poszczególnych jednostek lub grup i ich wpływu na społeczeństwo. Jednoznaczne określenie tego, co jest dobre, a co złe, nie jest zadaniem prostym, a czasem wręcz niewykonalnym, jednak próby oceny zachowań mają znaczący wpływ na kształtowanie świadomości społecznej, przyczyniając się do rozwoju cywilizacji. Postępowanie etyczne w zwykłych relacjach międzyludzkich, jak również w świecie biznesu, jest jednym z kluczowych elementów budujących wzajemne zaufanie i poczucie bezpieczeństwa.

Obecnie etyka odgrywa niezwykle ważną rolę we współczesnej gospodarce rynkowej. Wyznacza ogólne zasady oraz standardy zarządzania i postępowania ludzi biznesu. Odnosi się ona zarówno do stosunków wewnętrznych, jak i zewnętrznych każdej organizacji, a także zjawisk gospodarczych, które dotyczą całego systemu ekonomicznego⁵. Jej cel jest dualny: ocenia praktyki ludzkie, odwołując się do standardów moralnych, a przy tym może być także źródłem preskryptywnych rad, jak postępować moralnie w określonych sytuacjach. Wszyscy uczestnicy

⁴ P. Pratley, *Etyka w biznesie*, Warszawa 2000, s. 12.

⁵ G. Wolska, *Związki etyki i ekonomii we współczesnej gospodarce*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe UE w Katowicach” 2013, t. 129, s. 229. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi3qPev6O_wAhVNiIsKHXkgC8MQFjABegQIBBAD&url=http%3A%2F%2Fbazekon.icm.edu.pl%2Fbazekon%2Felement%2Fbwmeta1.element.ekon-element-000171251589&usg=AOvVaw-ZZYkRrIYhjFX4OORoVtWEt [dostęp: 28.05.2021].

gry rynkowej: właściciele, menadżerowie prowadzący przedsiębiorstwa, jak i ich klienci czy kontrahenci, zdają sobie sprawę, że postępowanie zgodnie z zasadami moralnymi może przynieść wymierne długookresowe korzyści.

Etyka w biznesie stricte dotyczy problemów moralnych występujących w działalności gospodarczej. Zajmuje się bowiem oceną postaw moralnych w środowisku prowadzonej działalności gospodarczej, wykorzystując do tego celu czytelnie zdefiniowane standardy moralne, jak również wypracowane określone wskazówki moralne odpowiadające rzeczywistym zagadnieniom, z którymi mamy do czynienia w biznesie⁶.

Definiując etykę biznesu, można ją określić jako „systematyczne studium kwestii moralnych, przekonań, norm, wartości, występujących w biznesie, również w bankowości oraz związanych z nimi rodzajach działalności, instytucji i ogólnie, praktyki zachowań ludzi”⁷. Stanowi ona dziedzinę refleksji filozoficznej (bądź/i religijnej) nad postacią moralności praktykowanej w sferze wytwarzania, podziału i konsumpcji materialnej dóbr i usług⁸.

Zdaniem Barbary Pogonowskiej, etyka biznesu jest częścią etyki gospodarczej jako całości, do obszarów której należy zaliczyć: makroetykę, mezoetykę i mikroetykę⁹.

Makroetyka obejmuje zagadnienia moralnych standardów (norm i reguł moralnych) obowiązujących w ramach danej gospodarki narodowej i związanego z nią społeczeństwa. Odnosi się do fundamentalnych makroekonomicznych kwestii i sposobów ich rozwiązywania i do gospodarki rynkowej jako całości. Poddaje korekcie czy modyfikacji te spośród norm i reguł, które budzą zastrzeżenia natury moralnej, a dotyczą działań i mechanizmów rynkowych – kwalifikuje je jako niezgodne bądź sprzeczne z moralnymi standardami cywilizowanego świata.

Mezoetyka zajmuje się układem norm i reguł moralnych, które regulują funkcjonowanie poszczególnych podmiotów gospodarczych oraz innych instytucji w sferze rynku. Jej istotą jest moralna ocena sposobów postępowania praktykowanych przez firmy – przedsiębiorstwa zarówno w ich kontaktach ze środowiskiem zewnętrznym, w tym w postawach wobec środowiska naturalnego, jak również w układzie relacji wewnątrz danego podmiotu gospodarczego.

⁶ P. Pratley, *Etyka...*, op. cit., s. 34-35.

⁷ W. Gasparski, *Wykład z etyki biznesu*, Warszawa 2004, s. 27.

⁸ *Elementy etyki gospodarki rynkowej*, red. B. Pogonowska, Warszawa 2004, s. 40-41.

⁹ Barbara Pogonowska wyróżnia również etykę globalną, początkowo uprawianą w postaci etyki globalnej firm, a następnie w postaci refleksji nad układem moralnym standardów w sferze międzynarodowej działalności gospodarczej, oraz dylematów i konfliktów wynikających z kontaktów zawieranych między przedstawicielami różnych kultur. Zob. więcej: *Elementy etyki...*, op. cit., s. 41-42.

Oдноśnie kontaktów zewnętrznych, odnosi się to zwłaszcza do relacji firma–klient, a ponieważ to ludzie tworzą firmy, przejmują one ich wartości i na ich bazie komunikują się ze swoimi klientami. Ten aspekt różnicuje firmy działające na rynku, a klientom pozwala oceniać je przez pryzmat własnych przekonań i doświadczeń. W układzie relacji wewnętrznych danego podmiotu mamy na względzie kształtowanie odpowiednich, uznawanych za właściwe, obustronnych stosunków między kadrami zarządzającą a pracownikami, relacji między pracownikami, a także postawy kadry i pracowników wobec celów – misji danej firmy¹⁰.

W ramach mikroetyki pod rozważenie poddaje się natomiast układ norm i reguł moralnych, których nakaz praktykowania odnosi się do działań jednostki. Jest to kultywowanie cnót osobistych czy też zalet moralnych, jakimi powinni się cechować ludzie biznesu, ze względu na ogólnospołeczne znaczenie konsekwencji podejmowanych przez nich decyzji. Cechami moralnymi, które najczęściej przypisuje się przedsiębiorcom czy menedżerom kadry zarządzającej, są przede wszystkim profesjonalizm, poczucie obowiązku i społecznej odpowiedzialności oraz uczciwość.

Jako fragment mikroetyki, występuje etyka zawodowa, którą zdefiniować można jako „spisane normy odpowiadające na pytania, jak ze względów moralnych przedstawiciele danego zawodu powinni lub nie powinni postępować”¹¹. Jest ona refleksją nad moralnością praktykowaną przez przedstawicieli określonych zawodów bądź profesji związanych bezpośrednio ze sferą gospodarowania (np. bankowiec), a także pośrednio (np. pośrednik finansowy) i w ogóle niezwiązanych z tą sferą (prawnik), gdzie dla profesji zarówno ekonomicznych, jak i pozaekonomicznych często przyjmuje postać skodyfikowaną, tzn. kodeksu etycznego.

Peter F. Drucker stwierdził, że naczelną regułą etyki zawodowej, jak również etyki społecznej odpowiedzialności jest przede wszystkim nie szkodzić – *primum non nocere*¹².

2. Kodeks Etyki Bankowej – zbiór wartości jako element samoregulacji

W organizacji, przedsiębiorstwie w tym banku, podstawową troską jest lojalność organizacyjna, przestrzeganie statutu i uchwał organów władnych podejmować

¹⁰ Skodyfikowaną postać wchodzących tu w grę norm i reguł moralnych stanowiących wewnętrzne kodeksy etyczne firm.

¹¹ L. Lazari-Pawłowska, *Etyki zawodowe jako role społeczne*, [w:] *Etyka zawodowa*, red. A. Sarapata, Warszawa 1971, s. 33.

¹² P. F. Drucker, *Myśli przewodnie Druckera*, Warszawa 2002, s. 106.

decyzje, słowem – odpowiedzialne postępowanie, zwiększające możliwości danej organizacji jako całości, a więc ograniczające takie zachowania jednych członków, które mogłyby narażać na szwank dobro innych, czyli wspólnoty, czy też interesariuszy zewnętrznych, na rzecz których dana organizacja świadczy usługi, dlatego tworzy się regulaminy organizacyjne, czyli dokumenty, które zawierają opis struktury banku, podział zadań i zakres czynności na każdym stanowisku oraz podstawowe zasady, normy i wzorce współdziałania, wynikające z jego misji, wizji i kultury organizacyjnej.

Jednakże dokumenty prawa wewnątrzorganizacyjnego okazują się niewystarczające, potrzebne jest odrębne skodyfikowanie tego, co uważa się za etyczne normy postępowania, dlatego też opracowuje się kodeksy etyki zawodowej dla poszczególnych zawodów, tj. zbiory zasad postępowania związanych z działalnością tych organizacji, które odnoszą się odpowiednio do nich samych, oraz osób w nich zatrudnionych jako osób, za których pośrednictwem organizacje te świadczą swoje usługi.

Istotą kodeksów zwanych często „kodeksami dobrych praktyk” jest to, że nie są to normy narzucane w drodze ustawowej lub innych przepisów obowiązujących powszechnie, lecz są one ustanawiane przez same organizacje i stanowią tzw. systemy samoregulacji. Są zbiorami zasad postępowania, a w szczególności norm etycznych i zawodowych, organizacji, w których zobowiązują się one do ich przestrzegania w odniesieniu do jednej lub większej liczby praktyk rynkowych.

Zdaniem Róży Milic-Czerniak, członka Komisji Etyki Bankowej przy Związku Banków Polskich, „zasady zachowań etycznych powinny wręcz wyprzedzać trendy w ustawodawstwie i polityce nadzoru bankowego. Inaczej mówiąc, zachowania biznesowe banków powinny wyjść poza literę prawa ku duchowi zaufania”¹³.

Owe kodeksy dobrych praktyk powstają zazwyczaj z myślą o korygowaniu stanu rzeczywistego, o podciąganiu go do wskazanego wzorca, pragnąc tym samym, aby formułowane normy zinternalizowały się w grupie adresatów i aby znalazło to odbicie w sferze ich postępowania¹⁴.

Źródłem norm organizacyjnych ujmowanych przez kodeksy etyczne są wartości podzielane przez członków danej organizacji, zarówno zarządzających nią, jak i jej pracowników, przede wszystkim te wartości, które stanowią rdzeń. Określić więc je można mianem „wartości rdzennych” danej organizacji.

Zdaniem Kenneth E. Bouldinga, bez „zespołu wartości” zachowanie człowieka–pracownika jest niewytłumaczalne. Nawet jeśli ma ono charakter przypadkowy

¹³ R. Milic-Czerniak, *Etyka w działalności banków*, „Miesięcznik finansowy Bank” 2012, s. 44.

¹⁴ I. Lazari-Pawlowska, *Etyki...*, op. cit., s. 84.

i nieracjonalny, to najprawdopodobniej dlatego, iż przypisuje on wysoką wartość przypadkowości i nieracjonalności¹⁵.

Wartościami, które są wspólne dla większości organizacji, są: doskonalenie sprawności działania, honor zawodowy, kooperacja pozytywna (*fair play*), kultura osobista, lojalność, odpowiedzialność, profesjonalizm, rzetelność, solidarność, środowisko naturalne, terminowość, uczciwość, wysoka jakość świadczonych usług i zadowolenie klienta¹⁶.

Przykładem, który stanowi zbiór zasad postępowania związanych z działalnością banków i które odnoszą się odpowiednio do banków, osób w nich zatrudnionych oraz osób, za których pośrednictwem banki wykonują czynności bankowe, jest Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki Bankowej) zwany dalej Kodeksem¹⁷. Jest on swego rodzaju branżowym metakodeksem, który składa się z dwóch części: Kodeksu Dobrych Praktyk Bankowych (część A) oraz Kodeksu Etyki Pracownika Banku (część B), które to zostały poprzedzone *Postanowieniami ogólnymi* a zwieńczone *Postanowieniami końcowymi* Kodeksu.

Część A Kodeksu podzielono na sześć rozdziałów, których treści dotyczą¹⁸:

- relacji z klientami – zasad postępowania ze skargami i rekomendacjami klientów,
- relacji z pracownikami,
- relacji pomiędzy bankami oraz innymi instytucjami finansowymi (konkurentami),
- relacji z partnerami biznesowymi,
- relacji ze środowiskiem lokalnym,
- zasad przetwarzania danych osobowych.

W części B, która zawiera trzy rozdziały, poruszane są zaś kwestie dotyczące:

- podstawowych zasad postępowania pracownika banku,
- relacji wewnętrznych, oraz

¹⁵ K. E. Boulding, *Etyka i biznes*, [w:] *Ponad ekonomią*, red. J. Grosfeld, Warszawa 1985, s. 59.

¹⁶ W. Gasparski, *Wykład z...*, op. cit., s. 185.

¹⁷ W dniu 9 maja 2001 roku XII Walne Zgromadzenie Związku Banków Polskich (ZBP) zmieniło nazwę dokumentu ustanawiającego standardy dobrej praktyki bankowej z „Kodeksu Dobrej Praktyki bankowej” (wprowadzonego w 1995 roku) na „Zasady Dobrej Praktyki Bankowej”. Asumptem do podjęcia tej decyzji było uznanie, iż kodeksy cechuje większa szczegółowość niż zasady. Stworzyło to poszczególnym bankom możliwości indywidualizacji uregulowań kodeksowych nawiązujących do zasad ogólnych. Obecnie obowiązuje Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki), który został przyjęty na XXV Walnym Zgromadzeniu ZBP w dniu 18 kwietnia 2013 r. Zob. więcej: Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki), Związek Banków Polskich, Warszawa kwiecień 2013, <https://www.bgk.pl/przydatne-informacje/zasady-dobrej-praktyki-bankowej/> [dostęp: 23.05.2021].

¹⁸ Kodeks Etyki Bankowej..., op. cit., s. 2 [dostęp: 23.05.2021].

– relacji zewnętrznych¹⁹.

Już w postanowieniach ogólnych (patrz pkt 1 Kodeksu) sygnatariusze Kodeksu zwracają uwagę, że wyznacznikiem działalności banków poza mechanizmami rynkowymi muszą być wartości etyczne, które powinny być przez nierespektowane w procesie podejmowania decyzji ekonomicznych. Jako instytucje zaufania publicznego w swojej działalności banki winne kierować się przepisami prawa, rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego, uchwałami samorządu bankowego, normami przewidzianymi w Kodeksie oraz dobrymi zwyczajami kupieckimi a ich pracowników oraz osoby, za pośrednictwem których banki wykonują czynności bankowe, winien cechować profesjonalizm, rzetelność, rzeczowość, staranności oraz najlepsza wiedza.

Tabela 1. Zasady, na których opiera się dobra praktyka w bankach w relacjach: (1) bank – klient, (2) bank – bank, (3) bank – pracownik, (4) bank – partnerzy biznesowi i środowisko lokalne, (5) pracownik – klient, (6) pracownik – bank (7) pracownik – pracownik, (8) pracownik – partnerzy biznesowi i środowisko lokalne

	KLIENT	BANK	PRACOWNIK	PARTNERZY BIZNESOWI I ŚRODOWISKO LOKALNE
BANK	dotrzymanie umów innowacyjność niedyskryminacja ochrona danych osobowych odpowiedzialność partnerstwo w relacjach profesjonalizm rzetelność rzetelność reklam rzetelność, szybkość, obiektywizm rozpatrywania skarg/reklamacji solidność staranność szacunek uczciwość wiarygodność zachowanie tajemnicy bankowej zapewnienie pełnej, rzetelnej informacji o produkcie tj. jasność, zrozumiałość i precyzja zaufanie	lojalność środowiskowa polubowne rozstrzygnięcie sporów przestrzeganie kultury korporacyjnej równość, wzajemność, prawdziwość i rzetelność w zakresie wymiany informacji stałość we współpracy uczciwa konkurencja wzajemne zaufanie zachowanie tajemnicy handlowej zakaz kreowania negatywnego wizerunku konkurencji (reklama)	odpowiednie nagradzanie ponoszenie odpowiedzialności przełożonego za skutki wynikające z jego decyzji poszanowanie godności stwarzanie warunków do przejawiania inicjatywy i podejmowania odpowiedzialności swoboda podnajmowania decyzji w ramach pełnych obowiązków szacunek tworzenie perspektyw rozwoju i możliwości awansu uznanie zapewnienie poufności zapewnienie przyjaznego środowiska pracy zapewnienie równych szans zatrudnienia zapewnienie samodzielności	staranność w zachowaniu poufności informacji szacunek uważność w podejmowaniu działań wsparcie współpraca zaangażowanie zachowanie standardów uczciwej konkurencji zachowanie tajemnicy bankowej zaufanie

¹⁹ Ibidem.

PRACOWNICY	<p>chronienie informacji o klientach</p> <p>działanie w dobrze pojętym interesie klienta</p> <p>korzystanie z wiedzy, umiejętności i woli w interesie klienta</p> <p>niedyskryminacja</p> <p>rzetelność</p> <p>staranność</p> <p>sumienność</p> <p>taktowność</p> <p>uczciwość</p> <p>uprzejmość</p>	<p>chronienie tajemnicy bankowej i służbowej</p> <p>dbałość o dobre imię (reputacja banku)</p> <p>dbałość o nieprzekraczanie dozwolonego ryzyka</p> <p>honor</p> <p>korzystanie z wiedzy, umiejętności i woli w interesie banku</p> <p>lojalność</p> <p>lojalność wobec pracodawcy</p> <p>odpowiedzialność za słowo</p> <p>samosdoskonalenie (rozszerzanie wiedzy zawodowej i umiejętności)</p> <p>staranność w wykonywaniu czynności</p> <p>unikanie konfliktu interesów</p> <p>zakaz czerpania osobistych korzyści z zajmowanego stanowiska</p>	<p>niedopuszczanie i reakcja na jakiegokolwiek formy dyskryminacji, mobbingu, molestowania, nacisku.</p> <p>tworzenie w miejscu pracy koleżeńskiej i życzliwej atmosfery</p> <p>współpraca</p> <p>wzajemny szacunek i poszanowanie godności ludzkiej,</p>	<p>działanie w dobrze pojętym interesie klienta</p> <p>niedyskryminowanie</p> <p>stosowanie się do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych, takt,</p> <p>uprzejmość</p> <p>zapewnienie pełnej, rzetelnej informacji (o świadczonych usługach oraz warunkach umów)</p>
-------------------	--	---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie: W. Gasparski, *Wykład z...*, op. cit., s 301; Kodeks Etyki Bankowej..., op. cit., [dostęp: 23.05.2021].

Za fundamentalną zasadę, na której banki i ich pracownicy powinni budować swoje relacje z otoczeniem, uznaje się odpowiedzialność społeczną, stąd – realizując swoją strategię biznesową – powinny się banki kierować nie tylko uwarunkowaniami ekonomicznymi, ale również słusznymi interesami swoich klientów, pracowników, akcjonariuszy, partnerów biznesowych, a także lokalnego środowiska. Poprzez swoją działalność, tj. odpowiedzialne prowadzenie biznesu, wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań i wspieranie rozwoju edukacji społeczeństwa, banki powinny przyczyniać się do społeczno-ekonomicznego rozwoju kraju oraz wzrostu zamożności społeczeństwa.

W poszczególnych częściach i w każdym z rozdziałów w wymiarze normatywnym wskazano na cechy, którymi winny się charakteryzować relacje w bankach, odnoszące się do stosunków: (1) bank–klient, (2) bank–bank, (3) bank–pracownik, (4) bank–partnerzy biznesowi i środowisko lokalne, (5) pracownik–klient, (6) pracownik–bank (7) pracownik–pracownik, (8) pracownik–partnerzy biznesowi i środowisko lokalne (tabela 1.).

Stworzony przez Związek Banków Polskich Kodeks zawiera kwestie dotyczące zawodowych i etycznych standardów praktyki bankowej, przez co jest unikatowym dokumentem korporacyjnym i jednocześnie drogowskazem pokazującym, jaka powinna być dobra praktyka bankowa.

Podsumowanie

Banki mają charakter dualny, są bowiem jednocześnie „klasycznymi” przedsiębiorcami oraz instytucjami zaufania publicznego²⁰. W Polsce banki cieszą się powszechnym zaufaniem, o czym świadczy fakt, iż zyskały miano instytucji zaufania publicznego²¹, co oznacza powszechne zaufanie do działalności danego podmiotu ze strony społeczeństwa i wynika ściśle z oczekiwań rynku w stosunku do banku²². Te oczekiwania odnoszą się do tego, że bank w swojej działalności, oprócz kierowania się chęcią maksymalizacji zysku, będzie również uwzględniał fakt konieczności etycznego zachowania się wobec swych interesariuszy zewnętrznych. Etyczne zachowanie staje się warunkiem niezbędnym dla lokowania przez ludność, przedsiębiorstwa i inne instytucje środków pieniężnych na rachunkach bankowych, co tym samym umożliwia bankom prowadzenie ich statutowej działalności²³.

W odniesieniu do banków określenie „etyczny” jest używane jako styl i atrybut rzetelnej działalności bankowej oraz dookreślenie banku „tytularnie” jako banku mającego wpisane do celów swojego działania kanony moralne i społeczne założenia²⁴.

Jako instytucje zaufania publicznego powinny w każdym aspekcie swojej działalności kierować się wartościami, standardami, zasadami etyki, pomimo tego, że są przedsiębiorstwami, których celem jest maksymalizowanie długoterminowej wartości dla właściciela, czyli są nastawione na maksymalizację zysku. Bycie etycznym oznacza osiągnięcie tego celu z poszanowaniem wymogów sprawiedliwości dystrybucyjnej i zwyczajnej przyzwoitości²⁵.

Bibliografia

1. Baka W., *Bankowość centralna, funkcje – metody – organizacja*, wyd. 2, Warszawa 2003.
2. *Bankowość – podręcznik akademicki*, red. W. L. Jaworski, Z. Zawadzka, Warszawa 2005.
3. *Biznes, etyka, odpowiedzialność*, red. W. Gasparski, Warszawa 2021.

²⁰ S. Flejterski, *Zaufanie do instytucji bankowo-finansowych jako fundament stabilnego systemu finansowego*, [w:] *Stabilność i bezpieczeństwo systemu bankowego*, red. J. Nowakowski, T. Famulska, Warszawa 2008, s. 17.

²¹ Należy zauważyć, że wskazane określenie, choć powszechnie stosowane w praktyce nie jest zdefiniowane przez polskie ustawodawstwo finansowe.

²² E. Gruszczyńska-Broźbar, *Bank jako instytucja zaufania publicznego w świetle notowań giełdowych*, [w:] *Funkcjonowanie rynku pieniężnego i kapitałowego*, red. W. Przybylska-Kapuścińska, Poznań 2005, s. 111.

²³ Ibidem, s. 41.

²⁴ I. Mizdrak, E. Pogodzińska-Mizdrak, *Společna odpowiedzialność w działalności banków na przykładzie Banca Popolare Etica*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów / Szkoła Główna Handlowa” 2013, z. 130, s. 54.

²⁵ G. Wolska, *Związki...*, op. cit., s. 230 [dostęp: 28.05.2021].

4. Boulding K. E., *Etyka i biznes*, [w:] *Ponad ekonomią*, red. Jan Grosfeld, Warszawa 1985,
5. Drucker P. F., *Mysli przewodnie Druckera*, Warszawa 2002.
6. *Elementy etyki gospodarki rynkowej*, red. B. Pogonowska, Warszawa 2004.
7. Flejterski S., *Zaufanie do instytucji bankowo-finansowych jako fundament stabilnego systemu finansowego*, [w:] *Stabilność i bezpieczeństwo systemu bankowego*, red. J. Nowakowski, T. Famulska, Warszawa 2008.
8. Gasparski W., *Wykład z etyki biznesu*, Warszawa 2004.
9. Gruszczyńska-Brozbar E., *Bank jako instytucja zaufania publicznego w świetle notowań giełdowych*, [w:] *Funkcjonowanie rynku pieniężnego i kapitałowego*, red. W. Przybylska-Kapuścińska, Poznań 2005.
10. Grzywacz J., *Podstawy bankowości*, Warszawa 2004.
11. J. H. de Soto, *Pieniądz, Kredyt Bankowy i Cykle Koniunkturalne*, Instytut Ludwiga von Misesa, Warszawa 2009.
12. Jaworski W. L., Szelańska A., *Służebna rola banków w polskiej gospodarce*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2014, nr 10.
13. Klimek J., *Etyka biznesu*, Warszawa 2014.
14. *Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki)*, Związek Banków Polskich, Warszawa kwiecień 2013, <https://www.bgk.pl/przydatne-informacje/zasady-dobrej-praktyki-bankowej/>.
15. Lazari-Pawłowska L., *Etyki zawodowe jako role społeczne*, [w:] *Etyka zawodowa*, red. A. Sarapata, Warszawa 1971.
16. Mielczarek M., *O teorii pieniądza i praktyce instytucji banku w starożytnej Grecji doby klasycznej*, [w:] *Pieniądz i banki – wspólnota dziejów. Białoruś– Litwa – Łotwa – Polska – Słowacja – Ukraina*, red. K. Filipow, Materiały z V Międzynarodowej Konferencji Numizmatycznej, Warszawa 2002.
17. Milic-Czerniak R., *Etyka w działalności banków*, „Miesięcznik finansowy Bank” 2012.
18. Mizdrak I., Pogodzińska-Mizdrak E., *Spoleczna odpowiedzialność w działalności banków na przykładzie Banca Popolare Etica*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów / Szkoła Główna Handlowa” 2013.
19. Morawski W., *Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości*, Warszawa 2002.
20. Niczyporuk P., *Bankierzy i operacje bankierskie w Starożytnym Rzymie*, Białystok 2013.
21. Pratley P., *Etyka w biznesie*, Warszawa 2000.
22. *Psychologia biznesu*, red. B. Różanowski, P. Fortuna, Warszawa 2020.
23. *Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2019*, Departament Stabilności Finansowej NBP, <https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/systemfinansowy/rozwoj.html>.
24. *Sytuacja w sektorze bankowym. Informacja miesięczna. Marzec 2021*, BFG https://www.bfg.pl/strefa_dokumentow/sytuacja-w-sektorze-bankowym/.
25. Szpringer W., *Polskie regulacje bankowe. Perspektywa europejska*, Warszawa 2000.
26. Tereszczuk M., *Nieetyczne działania banków a stabilność finansowa współczesnego świata*, [w:] *Banki na rynku finansowym – dziś i w przyszłości. Uwarunkowania i perspektywy rozwoju banków*, red. M. Dębnińska, Olsztyn 2010.
27. Ustawa o Narodowym Banku Polskim z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz.U. z 1997 r., nr 140, poz. 938 z późn. zm.).
28. Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz.U. z 1997 r., nr 140, poz. 939 z późn. zm.).
29. Ustawa z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz zmianie innych ustaw, (Dz.U. z 2001 r., nr 111, poz. 1195).
30. Wolska G., *Związki etyki i ekonomii we współczesnej gospodarce*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe UE w Katowicach” 2013, t. 129.

Ethics in banking

Abstract

The article presents the rich and complex ethics related to business activity, including banking. The basic issues in this field were presented, taken both from the literature on this subject and from banking practice, by reviewing the ethical values contained in the „Code of Banking Ethics”, a set of rules of conduct related to the activities of banks. It also presents the current economic and financial situation of the Polish banking sector, as well as the evolution of transformations and changes taking place in banking over the years. The implementation of the set goal required the following research methods: scientific observation based on a review of the available literature, studies and source materials from the banking sector, along with analysis and inference.

Keywords: ethics, business ethics, bank, banking ethics, code of banking ethics